(pokud se týká, je-li pevnost válečně vyzbrojena) jsou orgány přidělené veliteli pevnosti štábem velitele pevnosti neboli pevnostním štábem.

3. Místní úřady zeměbrany: Je-li v určité stanici vedle vojenského staničního velitelství též staniční velitelství zeměbranecké, jest »staničním velitelem« z obou velitelů ten, který má ve služebním ohledu přednostenství; jemu pak přísluší právo rozkazů v oněch společných záležitostech, jež jednotného řízení vyhledávají. Jinak jsou obě velitelství úplně na sobě nezávisla jsouce podřízena jen oněm úřadům a velitelstvím, kteráž vyznačena jsou jako taková ve zvláštních platných předpisech. Vyžadují-li toho však poměry místní, aby použito bylo k určitému účelu trup obou kategorií ve stanici se nalézajících, přináleží tu, jako v záležitostech místních, právo disposiční vyššímu nebo služebně staršímu.

4. Doplňovací velitelství okresní (viz čl. Velitelství doplňovací okresní).

Úřady výkonné (v řízení exekučním).

I. Význam.

Výkon exekuce předsebéře buďto přímo civilní soud neb orgány od něho ustanovené jednajíce tu z příkazu a za vedení soudu a jsouce tudíž úřady nebo-li orgány výkonnými; jako takoví zakročují výkonní úředníci u jednotlivých soudů ustanovení, dále úředníci soudní kanceláře a sluhové soudní (§ 24 exek. řádu). Výkonnými úředníky jsou soudní úředníci ve smyslu zákona ze dne 12. července 1872 č. 112 ř. z. Výkonní úředníci mohou býti ustanoveni dle potřeby u jednotlivých soudův k obstarání úkonů exekučních. U oněch soudů, kde výkonní úředníci ustanoveni nejsou, obstarávají nadřečené úkony exekuční soudní sluhové nebo jiní orgánové zákonem k tomu povolaní. Úředníci výkonní pro určitý soud jmenovaní přiděleni jsou oddělení doručovacímu a exekučnímu; kde však jsou zvláštní oddělení exekuční, přiděleni jsou dozorčím úředníkům těchto exekučních oddělení (§ 337 jedn. ř.).

II. Náležitosti.

Za úředníky výkonné mohou být ustanoveny jen ony osoby, jež odbyly si studie na střední škole a prokázaly zvláštní zkouškou s úspěchem vykonanou způsobilost a vědomosti k službě této potřebné; zkouška tato má se též odnášeti ku znalosti právnických vědomostí nezbytných k zastávání úřadu tohoto. Úředníci výkonní povinni jsou složiti kauci ve výši jednoročního služného po rozumu předpisů platících pro kauce služební (§ 18 jur. n.).

III. Obor působnosti orgánů výkonných.

1. Všeobecně mají se orgánové výkonní provádějíce udělené příkazy držeti v mezích činnosti zákonem jim vytčených a dbáti bedlivě pokynů jim v konkrétním případu od soudu daných.

2. Zejména pak jsou orgány výkonné oprávněny:

a) přijímati platy a jiné plnění exekucí vymáhané, přijaté účinně kvitovati a vydati zavázanému plněním učinivšímu dosti svému závazku k žádosti jeho dlužní listiny vyhotovené k tomu účelu od soudu neb od vymáhajícího věřitele. Tím není dotčeno nikterak právo dlužníka žádati dodatečně ještě o kvitanci věřitele.

b) Věřitel může za řízení exekučního právoplatně odevzdati listinu, sumu peněžnou nebo jinakou věc — jakožto vzájemné plnění své — zavázanému prostřednictvím orgánů výkonných. Oprávnění soudních sluhů

přijímati peníze může býti nařízením obmezeno, pokud jde o vyšší obnosy; takovéto obmezení musí se vždy uveřejniti způsobem v místě obvyklým (§ 25 ř. ex.).

c) Pokud toho účel exekuce vymáhá, mohou orgánové výkonní prohledati byt dlužníkův, jeho nářadí a dle potřeby a s patřičnou šetrností i osobu jeho, dokonce též šat, který dlužník nosí. Zavřené dvéře u domu a u pokojů a uzamčený nábytek smějí dát za účelem exekuce otevříti.

d) Orgánové výkonní mohou, činí-li se jim odpor, hledati podporu orgánů bezpečnostních, dle potřeby i přímo četnictva. Jde-li o přispění vojska, musí se obrátiti na přednostu soudu exekučního (§ 27).

e) Každý orgán výkonný musí míti ku průkazu svého úředního postavení legitimaci na vlastní jméno znějící a vlastní fotografií opatřenou a tuto legitimaci ukázati musí k žádosti účastníka při úkonu exekučním a to i tehdy, žádá-li za přispění orgány bezpečnostní (§ 336 jedn. ř.).

f) Peníze nalezené při zájmu vzíti má výkonný orgán k sobě v uschování a koná-li se zájem pro jediného věřitele, vydati je tomuto do výše vymáhaného nároku na kvitanci. Odejmutí peněz orgánem výkonným jest v tomto případu považovati za placení se strany zavázaného; vzejdou-li při tom jakékoli pochybnosti (co do výše obnosu a pod.), má si orgán výkonný, prve než vydá peníze ty, vyžádati pokynů exekučního soudu (§ 261).

3. Oprávnění orgánů exekučních pokud jde o stavení (sistování) úkonů exekučních:

a) Orgán výkonný smí bez předchozího soudcovského pokynu upustiti od výkonu exekučního úkonu jemu přikázaného jen tehdy, když se mu prokáže, že vymáhající věřitel uspokojen byl po vydání příkazu soudu exekučního nebo povolil dlužníku sečkání nebo že ustoupil od pokračování v řízení exekučním.

b) Je-li zavázaný povinen plniti určitou sumu peněžnou, stačí, předloží-li podací lístek poštovní osvědčující, že uplacena byla tato suma pro věřitele dle doby shora naznačené okolnosti vykázati veřejnými listinami nebo veřejně ověřenými v prvopise. Zásadnému postavení orgánu výkonnému vůči soudci exekučnímu úplně odpovídá, když zapoví se mu vůbec činiti opatření o pokračování v exekuci. Máť prováděti příkaz mu daný potud, pokud nedostalo se mu od soudce příkazu opačného. Zásady této nelze se přísně držeti, ježto by měla právě v oněch četných a proto pro obchod zvlášť důležitých případech v zápětí povážlivé důsledky, když by dlužník pod nátlakem hrozící exekuce ještě před uskutečněním jejím zaplatil. Mohloť by se totiž přihlédati jen k placení takovému, jež bylo exekučnímu soudu známo při pohrůžce aktem exekučním, tedy jež bylo věřitelem oznámeno nebo jinak ku vědomí soudu se doneslo, kdežto ve všech ostatních případech vedla by se exekuce pro nárok již neexistující a dlužníku bránilo by se disponovati vlastním jměním pro nárok již uspokojený. I jest tu dle § 46 ex. ř. dovoleno orgánu exekučnímu i bez předchozího pokynu upustiti od výkonu exekuce, prokáže-li se, že věřitel uspokojení došel nebo příročí povolil (motivy k řádu exek.).

4. Popis a odhad: Obojí tato činnost vznáší se na orgány výkonné; sluhové soudní úkonů těchto předsebráti nesmí (§ 144). O úkonech exekučních, kteréž orgán výkonný provedl, povinnen jest sepsati sám stručný protokol (§ 60).

5. Orgánům exekučním přikázána jest ještě celá řada jiných úkonů exekučních; tak jmenovitě výkon a vedení dražby věcí movitých, vydání stržených prodejem peněz, a to — je-li přítomen jen jediný věřitel, — tomuto; dále mají orgánové výkonní právo přijímati peněžité pohledávky, předsebráti presentaci (směnečnou), vyzdvihnouti protest, notifikaci a jiná jednání k zachování a provedení práv směnečných a podobných papírů cenných (§ 297), a též mohou převzíti předmět plnění, záleží-li ve věcech tělesných (§ 327), dále odejmouti určité movité věci z detence dlužníkovi (§ 346), zatknouti jej (§ 360), provésti prozatímná opatření soudem nařízená atd. Tam, kde zřízeni jsou orgánové výkonní, zmocněni jsou vložiti uzavírku, zapečetění a soupis (inventuru), jakož i dobrovolnou dražbu věcí movitých (§ 337 jedn. ř.).

IV. Dohled a kontrola.

Jestliže orgán výkonný neprovedl určitý úkon exekuční dle daného příkazu, má soud exekuční z úřední povinnosti uděliti jemu příslušné pokyny, aby poklesek učiněný odstraněn byl nebo aby jinak správný výkon exekučních úkonů zabezpečen byl (§ 61).

Úřady zemské (státní, politické).

I. Dějinný vývoj.

Tu dlužno rozeznávati 4 periody:

1. Od vídeňského kongressu 1815 až ku organisaci státní správy r. 1849 stálo pod »společnou dvorní kanceláří« jakožto ústředním úřadem politické správy 10 politických vlád zemských: 8 gubernií (pro Čechy, Moravu, Štyrsko, společné pro Korutany a Krajinu, pro Přímoří, společné pro Halič a Bukovinu, pro Dalmatii, společné pro Tyroly a Vorarlberk) a 2 zemské vlády (pro Dolní Rakousy a společná pro Horní Rakousy a Solnohrady). Ku kompetenci těchto zemských úřadů náležely politické výkony zemské správy, pokud nebyly přikázány jiným úřadům. Zemským úřadům podřízeny byly úřady krajské, a těmto zase vrchnosti a městské magistráty.

2. Na základě zřízení ze dne 26. června 1849 zřízena byla místodržitelstva jakožto politické zemské úřady a podřízena ministerstvům. Jim podrobeny byly (ve většině zemí zřízené) krajské vlády, těmto pak okresní hejtmanství.

3. Císařským výnosem ze dne 31. prosince 1851 odděleno bylo vykonávání pravomocnosti od správy při sborových soudech všech instancí; naproti tomu bylo však ponecháno sloučení se správou při soudech pojedinných I. stolice. Na to byly nejv. rozhodnutím ze dne 14. září 1852 prohlášeným v nař. ze dne 19. ledna 1853, zřízeny jako politické zemské úřady: místodržitelství v Praze, ve Vídni, Linci, Hradci, Innomostí, Brně, Lvově, Terstu a Zadru, dále zemské vlády v Celovci, Lublani, Solnohradě, Opavě, Černovicích a Krakově. V čelo zemské správy postaveni byli místodržitelé jakožto představení místodržitelství a zemští přednostové jakožto představení zemských vlád. Těmto politickým úřadům přikázány byly všeobecné záležitosti politické správy, dále záležitosti kultu a vyučování se týkající, pak obchodní, živnostenské, zemědělské a stavební záležitosti. V zemích, pro které zřízena byla místodržitelství, provedeno bylo rozdělení na kraje, rovněž v západní Haliči, kde byla zemská vláda se sídlem v Krakově. Politická správa v krajích svěřena byla úřadům krajským; tyto rozhodovaly v první stolici o záležitostech jim svěřených, dohlížely k úřadům